

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

... και ριξ' το στο γιαλο

Αναθεώρηση της 12 Ιανουαρίου 2012

Ναυτικά παροιμίες τηςνήσου Άνδρου

Συλλεγίσαι και εκδιδόμεναι υπό Δημητρίου Πασχάλη

© Ανατυπωση κα σχολιασμος : ΑΡΗΣ ΣΤΟΥΤΙΑΝΝΙΔΗΣ
aris@stougiannidis.gr

1

Άλλος όρτσα
κι' άλλος μπότζα
το καράβι με τη μπάντα

2

Α δε σ' έξαιρα πουτάνα θάλασσα, θα σε περνούσα κολύμπι

3

Από τον κάβο Ματαπά
σαράντα μίλλια ανοικτά
κι από τον κάβο Γρόσσο
ακόμη άλλο τόσο
Αναφέρεται στην εποχή των Μανιατών πειρατών επί Τουρκοκρατίας,
οταν αύτοι ελυμαίνοντο τις παραλίες μέχρις 40 μιλίων μακριά από τα
αναφερομενα ακρωτηρία

4

Από χιονιά και νότος

5

Απορριχτό καράβι σ' αγαθό λιμώνα

6

Ας είν' η Δύσι καθαρή
κί' η Ανατολή ας αστράφτη

7

Άστραψε κ' εβρόντησε και δε βόρισε; Καθάριος νότος

8

Βάστα καυμένη γούμενα!

9

-Βλαστημάς, καραβοκύρη;
-Μα 'ντα διάολο να κάμω;

10

Γέρω βορρηά αρμένιζε
και νότο παλληκάρι

Ο βορρηάς όταν διατηρηθή επί τινος ημέρας στρώνει, κατά την ναυτικήν έκφρασιν και είνε καλοταξειίδευτος, ενώ το εναντίον συμβαίνει με την νοτιάν, η οποία με τον καιρόν φρεσκάρει. Και οι αρχαίοι προπάτορες ημών εκ πείρας γνωρίζοντες ότι ο βορρηάς εις την αρχήν είνε δυνατός, η δε νοτιά όταν ευρίσκεται εις το τέλος της, συνεβούλευον να ταξιδεύωσιν.

Αρχομένου τε νότου και λήγοντος βορέα

11

Γέψου και καρτέρα με.

Επί του νοτίου ανέμου, το απόγευμα συνήθως πνέοντος ορμητικώτερον

12

- Για δε γεμιτζής για παπαφίγκο!
- Ο γεμιτζής είνε καλός μόνο, ο παπαφίγκος είνε παληός

13

Ένας τάκος χίλια μίλλια
χίλιοι τάκοι ένα μίλλι

14

Έρδε Λιόλιος μπουμ κανόνι

15

Η καράβι η μπουγάζι

16

Η στραβά 'νε τάρμενα
η στραβά αρμενίζουμε

17

Θαρρείς πως τον εβγάν' απ' τ' Καμπάνη τ' σακκούλα.
Παροιμιώδης φράσις των εν Κορθίω ναυτικών, όταν έχωσι τον άνεμον
αντίπρωρον και λοξοδρομούσιν, είνε δε ο άνεμος πολύ ολίγος, θέλοντες
φαίνεται, με τούτο να σατυρίσωσι την φιλαργυρίαν Καμπάνη τινός αλλά
τίνος, άγνωστον

18

Ίσα νερά, ίσα καράβι

19

Κάθε μακαράς τραβά για το ξενοφίλι του

20

Καϊκι χαλασμένο
μερδικό καμωμένο

21

Κοντά στου Μάρτη τις οχτώ
Έχε το μάτι σου ανοιχτό

22

Κοτουράδα, ταξειδάρα

23

Μεγάλο καράβι, μεγάλη φουρτούνα

24

Μήτε γεμιτζής στο πέλαγος
μήτε γαΐδαρος στα Ψαρρά

25

Ο πουνέντες κι' ο γαρμπής
να φυσήξη και να δης

26

Ο βορρηάς κ' η Τραμουντάνα
είπαν τη Νοτιά πουτάνα
κ' η Νοτιά τους αποκριθη
βρε Βορρηά караβοπνίχτη,
οπού πνίγεις τα καράβια
τα μικρά και τα μεγάλα

27

Οι κόρφοι και τα πέλαα μοιράζουν τον αγέρα

28

Ολόρθο το φεγγάρι, δίπλα ο γεμιτζής,
δίπλα το φεγγάρι, ολόρθος ο γεμιτζής
Πιστεύουν οι Άνδριοι ναυτικοί, ότι αν η ημισέληνος φαίνεται έχουσα
σχήμα όρθιον (κάθετον), είνε προμήνυμα νηνεμίας η τουλάχιστον
καλοκαιρίας, αν δε φαίνεται οριζόντιος (δίπλα) είνε σημείον τρικυμίας

29

Όπου ρίξη παλαμάρι
κάνει μήνες να σαλπάρη
όπου ρίξη άγκουρα
πιάνει απάνω κάβουρα

30

Όταν το καράβι ανοίξη κάθε κακός καιρός φυσά

31

Παληά παντιέρα τιμή του καπετάνιου

32

Πριν πνιγούμε φερ' το ναύλο

33

Σαββατιανός καιρός τη Δευτέρα γάϊδαρος
Πιστεύουν οι Άνδριοι ναυτικοί ότι ο αέρας που θα σηκωθεί ξαφνικά το
Σάββατο έως τη Δευτέρα θα πέση

34

Στ' Απριλιού της δεκαοχτώ
έχε το μάτι σου ανοιχτό
πέρασαν οι δεκαοχτώ;
άραζε εις έν' αυγό

35

Σταύρωνε κι' αρμένιζε
Μετά την εορτήν του Σταυρού (14 Σεπτεμβρίου) πνέουν συνήθως εν
Άνδρω ούριοι νότιοι άνεμοι, με τους οποίους τα ιστιοφόρα ηδύνατο μα
ταξιδεύωσιν ευκόλως δια την Κωνσταντινούπολιν και την Αζοφικήν

36

Στο κάμωμα στο πέλαγος
πεντέχτη στο λιμώνα
Διότι η σελήνη εν τη αρχή αυτής (στο κάμωμα) κάμνει συνήθως καλόν
καιρόν ταξιδεύσιμον, ενώ την πεντέχτην, δηλ. την πέμπτην και την
έκτην ημέραν της σελήνης η θάλασσα είνε τρικυμιώδης

37

Τα μαύρα νέφη του βορρηά
τα κόκκινα του νότου
κ' εκείνα τα κατάμαυρα
του σκύλου του σορόκου

8

Τα μπροστινά καράβια κάνουν τα πισινά σιγούρα

39

Τα πολλά πολλά κουμάντα
το καράβι με τη μπάντα

40

Του ήλιου ο κύκλος άνεμος
του φεγγαριού χειμώνας

41

Του κακού καιρού τα νέφη
άλλα πάνω κι' άλλα κάτω

42

Τω καλώ ναυτώ οι νύφες
το Μαγιάπριλο χηρεύουν
Το Μαγιάπριλο χηρεύουν τώ καλώ ναυτώ οι νύφες, επειδή άλλοτε ότε το ναυτικόν της Άνδρου απετελείτο εκ μικρών ιστιοφόρων, ταύτα απήρχοντο εις μακρινά ταξειδία συνήθως μετά το Πάσχα, ούτω δε δεν ήσαν σπάνια και τα ναυάγια κατά την εποχήν ταύτην του έαρος, δια τας αιφνιδίας μάλιστα του καιρού μεταστροφάς, προς ας τα μικρά πλοία ήσαν απροετοίμαστα, ενώ τουναντίον τον χειμώνα, καίτοι συχνότεραι και μεγαλύτεραι είνε αι τρικυμίας, τα ναυάγια των ιστιοφόρων ήσαν σπανιώτερα, διότι ολίγοι απετόλμων να ταξειδεύουν εν καιρώ χειμώνος

43

Φάε φασούλια, πιέ νερό
Σία γάμπια Δεν μπορώ

44

Τ' αστρικό των Ταξιαρχών και τ' αστρικό τ' Αϊ Νικόλα
Ταστρικό των Ταξιαρχών και ταστρικό τ' Αϊ Νικόλα εφύλαττον πάντα οι ναυτικοί της Άνδρου. Τις μέρες αυτές η θάλασσα είνε φουρτουνιασμένη. Αλοί του που θα βρεθή στη θάλασσα. Μετά την εορτήν της βαπτίσεως του Σταυρού, ότε άγιαζαν τα νερά, τα πλοία ανήγοντο εις το πέλαγος και επαναλαμβάνοντο τα ταξειδία
Εν Άνδρω Οκτωβρίου μεσουντος 1928
Δημήτριος Π. Πασχάλης